

Paul Collin

Olika utgåvor av *Den kinesiska revolutionens tragedi*

Denna artikel handlar om skillnaderna mellan olika utgåvor av Harold Isaacs klassiska arbete *The Tragedy of the Chinese Revolution*.^{*} Artikeln publicerades ursprungligen i den franska tidskriften *Cahiers Leon Trotsky*, nr 15, september 1983, sid 71-76 och översattes till engelska till tidskriften *Revolutionary History*, vol. 2 nr 4, våren 1990. Den följande svenska översättningen är gjord från den engelska versionen.

Harold Isaacs (1910-1986) kom till Kina 1930 som journalist och redigerade där den engelskspråkiga tidningen *China Forum*, som stod nära det kinesiska kommunistpartiet. I Kina träffade han på Frank Glass (alias Li Fu-jen, se *Revolutionary History*, vol. 1, nr 2, sommaren 1988, sid 3-4) som vann över honom till den trotskistiska ståndpunkten.

Den bästa utgåvan av Isaacs bok är den första, som gavs ut 1938 av förlaget Seeker och Warburg i England. De utgåvor som publicerades i USA efter att Isaacs lämnat den trotskistiska rörelsen var ombearbetade i enlighet med Isaacs ändrade ideologiska uppfattning, men 2009 kom den ursprungliga upplagan ut i en nyutgåva med ett nytt förord av sonen Arnold Isaacs.

Sedan Harold Isaacs 1940 lämnade det amerikanska trotskistiska Socialist Workers Party tillhörde han en tid Max Shachtmans Workers Party och övergav sedan politiken. 1953 blev han forskare (senare professor) i statsvetenskap vid Massachusetts Institute of Technology. 1980 återvände han till Kina, ett besök som han beskrev i *Re-encounters in China: Notes on a Journey in a Time Capsule*, 1985. Hans gamla kamrat Liu Renjing, som hade levt gömd i Isaacs lägenhet i Peking och försett honom med mycket av dokumentationen till *Den kinesiska revolutionens tragedi*, dog ett år efter Isaacs, efter att från 1949 ha arbetat på ett universitet i det maoistiska Kina.

Red

Om den kinesiska revolutionen 1924-27 hade lämnats åt sig själv skulle den kanske inte omedelbart ha uppnått seger, men den skulle inte ha tillgripit harakirimetoder, den skulle inte ha upplevt skamliga kapitulationer och den skulle ha tränat revolutionära kadrer. Den tragiska skillnaden mellan dubbelmakten i Kanton och den i Petrograd är att i Kina gjorde sig ingen bolsjevism gällande: under namn av "trotskism" förklarades den vara en kontrarevolutionär lära och förföljdes med alla slags förtal och förtryck. Där Kerenskij inte lyckades under julidagarna lyckades Stalin i Kina tio år senare. – Leo Trotskij, Prinkipo 9 februari 1931.¹

1938 när första utgåvan av *Den kinesiska revolutionens tragedi* kom ut ville Harold Isaacs tillbakavisa "de grova lögnerna där den Kommunistiska internationalen försökte dölja fakta om vad som verkligen hände under de kritiska åren 1925-27".^{2 3}

Isaacs arbete kan delvis ses som ett svar på böcker som redan hade funnits en tid, Anna Louise Strongs *China's Millions*⁴ och Pavel Mifs *Heroic China*.⁵ *The Tragedy...* kom senare

^{*} Den svenska översättningen, [Den kinesiska revolutionens tragedi](#) baseras på första upplagan.

¹ L.D. Trotskij, [Den strypta revolutionen](#), en recension av Andre Malraux, *Les conquerants* [[Erövrarna](#)], 9 februari 1931.

² Första utgåvan: Harold Isaacs, *The Tragedy of the Chinese Revolution*, Seeker and Warburg, London, 1938. En förkortad kinesisk utgåva kom ut 1947.

³ Den första reviderade utgåvan: Harold Isaacs, *The Tragedy of the Chinese Revolution*, Stanford University Press, 1951, förord av Harold Isaacs, s. viii. Citatet är från förordet.

⁴ Anna Louise Strong, *China's Millions*, New York, 1928. En nyutgåva 1936 hade underrubriken *The Revolutionary Struggles from 1927 to 1935*.

ut i två nya utgåvor, den första 1951 och den andra 1961.⁶ Mellan dessa tre ”versioner” hade Isaacs syn på den internationella kommunistiska rörelsen förändrats. Det är denna utveckling, såväl vad gäller uppläggningsen av verket som analyserna, som är intressant att studera.

Harold Isaacs kom till Kina 1930, vid 20 års ålder. 1934 anslöt han sig till den kommunistiska oppositionen och började analysera konsekvenserna av den kinesiska revolutionens misslyckande. Inom ett år hade han, med hjälp av sin vän Liu Renjing⁷, samlat in tillräckligt med material till sin bok, och for 1935 till Europa där han träffade Treint, Sneevliet (Maring) och slutligen i augusti samma år den utvisade Trotskij i Hønefoss i Norge [se not 18 nedan]. Manuskriptet till *Den kinesiska revolutionens tragedi* var klart i januari 1936 och i februari lovade Trotskij att skriva ett förord som han även gjorde ett utkast till.⁸ Boken kom slutligen ut 1938 i London, med en inledning som Trotskij skrev i Coyoacán [i Mexiko]. Isaacs var då medlem i det amerikanska Socialist Workers Party (SWP).⁹

Det är sant, som Isaacs skrev 1951, att texten från 1938 är övertygat ”trotskistisk”. Trotskij introducerade den så här:

Vilka är de klasser som strider i Kina? Vilka är klassernas inbördes relationer? Hur och i vilken riktning håller dessa relationer på att förändras? Vilka är den kinesiska revolutionens objektiva uppgifter, dvs. de som dikteras av utvecklingens gång? På vilka klassers axlar vilar dessa uppgifters lösning? Med vilka metoder kan de lösas? Isaacs bok ger svar på just dessa frågor.¹⁰

Vilket öde hade svaren på dessa frågor rönt tretton år senare? För det första avlägsnar författaren Trotskijs inledning. Han förklarar själv i sitt nya förord daterat den 23 april 1951:

Även om jag avvisar den bolsjevism vars främsta språkrör Trotskij kom att bli, har jag ändå stor respekt för några av Trotskijs idéer om vad den socialistiska revolutionen var ämnad att vara... Men jag kunde knappast, på grund härav, i denna upplaga inkludera det förord i vilket Trotskij, så varmt vitsordade originalet... Jag kan inte tro att han skulle instämma i de åsikter jag nu har och vilka jag ger uttryck åt i denna bok. Ej heller kunde jag komma mig för att trycka förordet på nytt med utelämnande av hans vitsord.¹¹

⁵ Pavel Mif, *Heroic China*, New York, 1927, Moskva, rysk utgåva 1932. Ny engelsk utgåva 1937 med underrubrik *Fifteen Years of the Communist Party in China*.

⁶ Harold Isaacs, *The Tragedy of the Chinese Revolution*, Stanford University Press, 1961, andra omarbetade utgåvan.

⁷ Liu Renjing (1899-1987), vän till Isaacs som levde gömd hos honom, var en av de främsta ledarna för den kommunistiska oppositionen i Kina. Författaren citerar honom med initialen JCL i förordet till 1951 års utgåva. [I dödsrunan över Liu Renjing i *Cahiers Leon Trotsky*, no. 38, juni 1989, står bl a: ”Under 1934 gömde han sig hos Harold Isaacs i Peking där denne dokumenterade sin bok om Kina. Han greps 1935 och bröts ner av tortyr. 1937 gick han med i Guomindang och förkastade kommunismen. 1949 bugade han sig för Mao och fick en underordnad universitetstjänst”. *Utgivarens not*]

⁸ Brev från Trotskij till Isaacs, 11 februari 1936. *Oeuvres Leon Trotsky*, Tome 8, EDI, Paris 1980, s 204. [Detta brev tycks inte finnas i någon engelsk utgåva – *Utgivarens not*]

⁹ Harold Isaacs blev involverad i politiken som medarbetare i *China Forum* som stod det kinesiska kommunistpartiet nära. När han 1935 återkom till Europa skrev han i *New International* och associerades med Fenner Brockway, då ledare för brittiska ILP:s vänsterflygel. Efter att hösten 1935 ha intervjuat Trotskij i Norge gick han med i Workers Party of the United States. Tillsammans med sin fru Viola Robinson var han aktiv i Kommittén till försvar för Leo Trotskij. Han stod mycket nära Trotskij fram tills denne mördades. Han lämnade Socialist Workers Party strax därefter. [Under en tid var han associerad med Max Shachtman. – *Utgivarens not*]

¹⁰ Leo Trotskij, [Revolution och krig i Kina](#) (daterat 5 januari 1938)

¹¹ A.a. (1951 års utgåva), s. xii-xiii. Ett längre utdrag ur detta förord finns i [Den kinesiska revolutionens tragedi, 3:e upplagan, utdrag](#). [Isaacs’ inledning i 1951 års utgåva innehåller även följande intressanta info: ”Publicerad först i England 1938 har denna bok levtt ett händelserikt liv av sig självt. Plåtarna och de resterande exemplaren av den första utgåvan förstördes under nazisternas bombing av London 1940. En piratutgåva som gavs ut i Shanghai hade en mycket större spridning, där kopior kunde dyka upp världen runt under senare år. I Indien 1944 såg jag en förkortad version som cirkulerade i stencilerad form.” – *Red*]

Detta förkastande av ”bolsjevismen” ledde Isaacs till att omarbete större delen av sitt arbete. Som ett resultat av vad han kallade ”förändringar i hans ’ståndpunkt’”, ändrade han på strukturen och texten. Dessutom, som han förklarade:

”Ståndpunkt” är ett annat uttryck för tolkning, tolkning är ett annat ord för partiskhet och partiskhet är ett annat ord för synsätt. Varje författare betingas av alla individuella och sociala faktorer som formar hans skrivande om människans angelägenheter ... Alla historiska och politiska frågor är resultatet av konflikter och därför kontroversiella. De handlar alla om olösta mänskliga problem där alla tankar underkastas motsägelser och revideringar ... Grundsynen i detta arbete är alltså en som syftar till att bidra till en radikal omvandling av alla sociala relationer och politiska institutioner ... Det handlar vidare om en strävan att hitta en väg ut ur den nationella självständighetens återvändsgränd till ett något bredare och mer internt samarbetsorgan för världen där alla människor kan blomstra.¹²

Han strök så cirka 20 sidor i kapitlet *Den kinesiska revolutionens problem* och ersatte dem med ett kapitel med rubriken: ”The World Crisis: The Russian Impact” (Världskris: Det ryska inflytandet) där han dessutom övergav sin trotskistiska analys av det ryska proletariats och bolsjevikpartiets roll under revolutionerna 1905 och 1917. Detta är vad Isaacs skrev 1938:

Detta byråkratiska skikt, som började konsolidera sin ställning i den nybildade Sovjetstatens tog Rysslands nationella isolering som sin utgångspunkt... Lenin bekämpade denna riktning under sina sista år, men den var starkare än honom. Allt för tidigt avslutades hans kamp och makten föll i händerna på representanterna för den nya byråkratiska kasten, personifierad av Josef Stalin. Den bolsjevikiska oppositionen mot inkräktarna samlades kring Trotskij och den proletära kärnans bästa element i bolsjevikpartiet. De simmade mot strömmen, men kunde inte stoppa eller avleda den ... Revolutionens nederlag i Europa, framförallt nederlaget i Tyskland 1923, framkallade stämningar av desillusionering och punkterade tron på att proletariatet i väst skulle kunna gripa makten. Ur dessa rötter och dessa stämningar kom teorin om ”socialism i ett land” som Stalin förde fram för första gången 1924 ... Denna nationalistiska urartning fortskred under det frätande inflytandet av Sovjetunionens isolering, och ledde oundvikligen fram till att den proletära grundvalen för Sovjets politik både hemma och utomlands övergavs.¹³

Versionen från 1951 låter helt annorlunda:

Vi känner Sovjetunionen 1951 som en totalitär supernationalistisk stat som styrs med råstyrka och polisterror och syniskt manipulerar andra folk för att främja sina egna nationella strategiska syften. Ett oligarkiskt byråkratiskt skikt styr folket och ekonomin i Ryssland under fullständigt tyranniska förhållanden ... De trodde att de inledde detta stora kraftprov genom att upprätta ”proletariatets diktatur” i Ryssland. Detta är ett uttryck och en tanke som aldrig definierats exakt av marxister alltsedan Marx använde sig av det första gången 1852 ... Under senare år har utvecklingen av den ryska staten under Stalin gett en egen version av uttrycket ”proletariatets diktatur”. Den historiska verkligheten gjorde anspråk på det teoretiska begreppet och trots lockelsen av många andra aspekter av Marx’ tankar har inget återställande av detta tyckts vara möjligt”.¹⁴

Sålunda försvann uppfattningen om ”proletariatets diktatur”, att byråkratin var en kast och att Sovjetunionen var en degenererad arbetarstat, från Isaacs tänkande.

När han ändrade rubrikerna på kapitlet om Wuhanregeringen¹⁵ ändrade han även sin syn på den Kommunistiska internationalens och det kinesiska kommunistpartiets politik beträffande klassarbetsregeringen mellan kommunisterna och Vänsterguomindang 1927. Och samtidigt

¹² A.a., 1951 års utgåva, sid viii-ix.

¹³ A.a., 1938 års utgåva, sid 50. Stycke struket 1951.

¹⁴ A.a., 1951 års utgåva, sid 37-39. Ett längre utdrag ur den reviderade upplagans kapitel 3, ”Världskris: Det ryska inflytandet”, finns på marxistarkivet, se [Den kinesiska revolutionens tragedi, 3:e upplagan, utdrag](#).

¹⁵ Kapitlet *Wuhan: ”Det revolutionära centrumet”* blev 1951 *Moskva: ”Det revolutionära centrumet”* och *Det ”revolutionära centrumet” i arbete* blev 1951 *Wuhan: ”Det revolutionära centrumet”*.

som han behöll Trotskij-citaten, strök han sina tidigare referenser till Kominterns politik när det gällde arbetarråd [sovjeter]. Så här kraftfullt argumenterade han 1938:

Hade inte Stalin, så långt tillbaka som i oktober 1926, telegraferat att man måste hålla tillbaka bönderna för att inte stöta bort generalerna? Var inte Komintern, just vid den tiden, emot att skapa arbetar-, bonde- och soldatsovjeter ... I Wuhan, i andra änden av telegrafrådarna från Moskva, befann sig Borodin, Roy, Mif, Lozovskij, Browder, Doriot och en hel drös andra ”bolsjevikiska” rådgivare. Inte en enda av dem höjde rösten – i tid. Inga av de föraktliga undanflynkt och lögnare med vilka Moskva senare försökte övervältra allt ansvar för katastrofen på Chen Duxius och den kinesiska centralkommitténs axlar kan dölja överensstämmelsen mellan den politiska väg som Kommunistiska internationals stakat ut och den som det kinesiska kommunistpartiet följde ... ”Ge efter, ge efter!” ropade Borodin, Roy och Kommunistiska internationals alla lydig tjänare när den kinesiska revolutionen som aldrig förr hade behövt föra upp Dantons odödliga paroll på sina banderoller: ”djärvhet, djärvhet, ännu mer djärvhet”. Men Moskva beordrade det kinesiska kommunistpartiet att böja sig för Vänsterguomindang. Vänsterguomindang svansade efter militaristerna, godsägarna och borgarklassen. Detta förräderi skulle i slutändan strypa den kinesiska revolutionen, men all vacklan och feighet hos dessa ledare kunde inte dölja storheten och styrkan hos massorna i aktion.¹⁶

Versionen från 1951 behandlade samma händelser på ett helt annat sätt:

Komintern skulle snart förkasta denna kurs och ge de kinesiska kommunisterna ensamt ansvaret för det debacle som följde. Men arkiven säger att det kinesiska kommunistpartiet bokstavstroget och pliktstroget genomförde de direktiv som de fått från Moskva ... Moskva hade infört en formel som raderade ut sig själv: seger var omöjlig utan Vänsterguomindangs samarbete. Men, som vi sett, under Vänsterguomindangs ledning var det omöjligt att genomföra en agrar revolution. Därför var, med Moskvans termer, en seger omöjlig.¹⁷

Vidare modifierade Isaacs 1951 sina tre sista kapitel från 1938 i grunden. Han studie av *Nederlagets frukter*, som upptar en stor del av arbetet 1938, ersätts 1951 av *The Imprint of the Chinese Revolution* (Den kinesiska revolutionens avtryck) och detta får så fungera som avslutning till 1961 års upplaga.

Kapitlet om Jiangxiperioden mellan 1928 till 1934, ”Sovjetkinas” uppgång och fall, saknas i 1951, men återkommer 1961. Slutsatserna i första upplagan, *Den nya ”Nationella enhetsfronten”*, har 1951 ersatts av en syntes, *The Blind Alley of Totalitarianism* (Totalitarismens återvändsgränd), som i sin tur tas bort 1961.

Den politiska analys som utvecklades i *Den nya ”Nationella enhetsfronten”* tycks som källa ha Liu Renjings rapport, ”Fem år av Vänsteroppositionen i Kina”, som skickades till Trotskij i augusti 1935.¹⁸

I det sista kapitlet 1938 ger sig författaren i kast med parollen ”För en nationalförsamling”, till skillnad från parollen ”Ett folkets sovjetregering” eller den ”Nationella enhetsfronten”:

Även om trotskisterna aldrig samlade tillräckligt stor styrka för att få något direkt inflytande över händelser trummade de enträget på om behovet av ett grundläggande demokratiskt program som en outhärlig utgångspunkt för att återuppväcka arbetarrörelsen ... Generaliserad till parollen om en nationalförsamling, vald av folket genom allmän rösträtt, erbjöd detta program en gemensam utgångspunkt för alla delar av befolkningen som förtrycktes och terroriserades av Guomindangs militärdiktatur.

Händelseutvecklingen tvingade stalinisterna att, trots sig själva, ta ett halvt steg i denna riktning. Deras eget program om ”sovjetmakt” hade ingen omedelbar betydelse som arbetarna kunde förstå.

¹⁶ A.a., 1938 års utgåva, sid 257-59. Stycke uteslutet 1951.

¹⁷ A.a., 1951 års utgåva, sid 220.

¹⁸ Se Leo Trotskij, [Diskussioner med Harold R. Isaacs](#) i augusti 1935.

Deras paroller ”Stöd Röda armén”, ”Stöd Sovjeterna”, hade ingen anknytning till arbetarnas omedelbara intressen och krav. Skrämt av den vanmakt som detta dömde partiet till, introducerade partiet under hösten 1931 helt plötsligt parollen om en ”vald folkmakt”, som lät farligt likt trotskisternas paroll om en vald nationalförsamling.¹⁹

Han fortsatte:

Den ”nationella enhetsfronten” återskapades 1937 på ett nytt historiskt plan. 1927 stod kommunistpartiet i ledningen för en mäktig massrörelse. 1937 stod det i ledningen för en bondearmé på 100 000 man, isolerad från de stora folkmassorna. 1927 trodde kommunistpartiet att arbetarklassen skulle vinna ”hegemonin” i blocket med borgarklassen och leda den nationella befrielseörelsen till seger. 1937 bildade kommunisterna ett block baserat på Guomindangs införlivande av Röda armén och genomförandet av en antijapansk kamp som skulle tjäna sovjetbyråkratins omedelbara intressen.²⁰

Istället för 1938 års analys sätter Isaacs 1951 in ett kapitel, där alla referenser till vänsteroppositionens kamp har försvunnit, där all polemik om den ”nationella enhetsfronten” försvunnit och där klasskampen inte existerar. *The Blind Alley of Totalitarianism* markeras av det kalla kriget och gör vad som ser ut som en vädjan till den ”fria världen”.

Det är kanske denna historias slutgiltiga paradox att förhoppningarna om en framtida värld baserad på en mänskligt acceptabel grund fortfarande ligger hos västvärlden, som gjorde så mycket för att föra Asien till dess nuvarande kritiska tillstånd, och framförallt USA, som har ärvt den värld som Europa till största delen skapade ... Den senaste och värsta av dessa är den ryska totalitära imperialismens barriär ... I alla fall så kommer vi att antingen förvandla vår nästan förlamade värld och skapa ett globalt samhälle där Asien och Afrika kan växa med oss eller så kommer de som ett resultat av en fruktansvärd frustration, skapa nya tyranner där Ryssland kommer att ha varit den första och Kina den andra.²¹

Genom att komma fram till denna slutsats förkastar Isaacs på ett avgörande sätt de lärdomar han drog 1938. Den står även i motsättning till den centrala punkten i hans analys som, samtidigt som han ändrar i utgåvan från 1938, fortsätter att utgöra kärnan i hans utvecklande arbete. Detta att han 1940 lämnade Socialist Workers Party, att han senare övergav all politisk kamp, därpå det absurda politiska klimatet i USA under Mccarthyismen under femtiotalet förklarar denna överraskande slutsats som författaren hade visheten att inte ta med i den utgåva som 1961 reviderades en andra gång.

Trots att den under de 45 år som förflutit sedan den först kom ut har förändrats genom tre olika utgåvor, så är [även den sista utgåvan av] *Den kinesiska revolutionens tragedi* ett av de oundgängliga arbetena för att förstå den kinesiska kommunistiska rörelsen och den Kommunistiska internationalen under åren 1925-27. Trots författarens önskan har han inte kunnat suddas ut Trotskij's prägel som ger denna bok dess stora värde.

Översättning: *Per-Olov Eklund*

¹⁹ A.a., 1938 års utgåva, sid 434.

²⁰ A.a., 1938 års utgåva, sid 451.

²¹ A.a., 1951 års utgåva, sid 339.